

Tytön, pojan vai kenen tahansa nimi?
Harvinaisten etunimien sukupuolen kokeminen

Kandidaatintutkielma

Sini Söyrinki

Suomen kieli

Kielten laitos, Jyväskylän yliopisto

2015

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Kielten laitos
Tekijä – Author Sini Söyrinki	
Työn nimi – Title Tytön, pojan vai kenen tahansa nimi? Harvinaisten etunimien sukupuolen kokeminen	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Kandidaatintutkielma
Aika – Month and year Toukokuu 2015	Sivumäärä – Number of pages 23 sivua + liitteet
Tiivistelmä – Abstract <p>Tutkielmani käsittelee sukupuolineutraaleja nimiä, eli nimiä, joita voidaan antaa sukupuolesta riippumatta. Kiinnostukseni kohteena on erityisesti se, luokitteleeko kuulija joka tapauksessa tällaisetkin nimet tietylle sukupuolelle kuuluviksi, vai voidaanko sukupuolineutraalit nimet todella kokea neutraaleiksi. Tutkin myös iän vaikutusta kokemukseen. Tutkimuskysymykseni ovat: 1) Koetaanko niin sanotut sukupuolineutraalit nimet oikeasti kaikille sukupuolille sopiviksi? Herättävätkö nämäkin nimet selvän mielikuvan siitä, onko kyseessä tytön vai pojan nimi? 2) Miksi herättävät tai eivät herätä? Onko jokin tietty tekijä erityisen merkittävä? 3) Vaikuttaako vastaajan ikä nimen tulkintaan?</p> <p>Tutkimukseni asettuu etunimien tutkimuksen jatkumoon. Näkökulmani on kuitenkin tuore, sillä suomalaista etunimistöä sukupuolineutraaliuden kannalta on vielä tutkittu verrattain vähän. Aiemmista tutkimuksista pitkälti poiketen en ota etunimien sukupuolta itsestäänselvyytensä, vaan pyrin saamaan selville, onko ”sukupuolettomuus” mahdollista.</p> <p>Keräsin aineistoni verkkokyselyllä. Lopulliseen analyysiin päätyi 267 vastausta. Analyysiin ottamani vastukset on saatu kahdelta eri ikäryhmältä, 20–24-vuotiailta ja yli 50-vuotiailta. Tarkastelen aineistoa pääasiassa kvalitatiivisesti, mutta hyödynnän myös kvantitatiivisia menetelmiä esimerkiksi keskiarvojen laskennassa.</p> <p>Sain selville, että monetkin nimet saatetaan kokea neutraaleiksi. Tosin nimien kokemisessa on suurta variaatiota, ja eri henkilöt saattavat kokea samankin nimen vastakkaisille sukupuolille kuuluvaksi. Mitään yhtä selkeää tekijää sille, miksi nimi koetaan sukupuolineutraaliksi tai tietyn sukupuolen nimeksi ei ole. Sukupuolittuminen tai sukupuolittumattomuus on hyvin nimikohtainen asia. Lähinnä on viitteitä siitä, että etunimen tulkittamisessa vaikuttavien rakenteen ja toisaalta nimen appellatiivinen merkitys, jotka saattavat olla ristiriidassa keskenään. Eri-ikäisten vastauksista ei ole havaittavissa suuria eroja, joskin yleisesti ottaen vanhemmat vastaajat kokivat nimet vielä hiukan neutraalimmiksi. Ikään liittyvät erotkin ovat pääsääntöisesti nimikohtaisia.</p> <p>Tuloksista on hyötyä esimerkiksi sukupuolineutraaleja nimiä etsivälle tai sellaiselle, joka tahtoo niitä ehdottomasti välttää. Lisäksi tutkimukseni toimii pohjana, jolta olisi hyvä jatkaa suomalaisten sukupuolineutraalien etunimien tutkimista.</p>	
Asiasanat – Keywords nimistöntutkimus, henkilönnimet, etunimet, sukupuoli, sukupuolineutraalius	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopiston Kielten laitos	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 TEORIA.....	2
2.1 Käsitteistö.....	2
2.2 Suomalaisen etunimistön vaiheista lyhyesti.....	2
2.3 Etunimien sukupuolittuminen nyky-Suomessa.....	3
3 TUTKIMUSMENETELMÄT JA -ASETELMA.....	6
4 ANALYYSI.....	8
4.1 Kontrollinimistä.....	8
4.2 Sukupuolineutraalien nimien kokeminen.....	8
4.2.1 Nimien sukupuolittuminen.....	8
4.2.2 Aalo.....	9
4.2.3 Eelia.....	10
4.2.4 Kuura.....	10
4.2.5 Lumo.....	11
4.2.6 Naava.....	11
4.2.7 Ruu.....	12
4.2.8 Tiuhti.....	12
4.2.9 Tuisku.....	13
4.2.10 Tuli.....	13
4.2.11 Viima.....	14
4.3 20–24-vuotiaiden avoimista kentistä.....	14
4.4 Yli 50-vuotiaiden avoimista kentistä.....	16
5 PÄÄTÄNTÖ.....	19
5.1 Yhteenvedo.....	19
5.2 Tutkimuksen arviointia.....	20
LÄHTEET.....	22
LIITTEET.....	24

1 JOHDANTO

Tarkastelen tässä tutkimuksessa sukupuolineutraaleja etunimiä, eli nimiä, joita ainakin vielä voidaan antaa lapselle tämän sukupuolesta riippumatta. Pyrin saamaan selville, onko sukupuolineutraaleja nimiä ”olemassa”, ja jos on, mitkä piirteet nimissä tekevät niistä neutraaleja. Erinäiset keskustelut Internetissä kertovat, että sukupuolineutraalit etunimet herättävät hyvinkin voimakkaita mielipiteitä suuntaan ja toiseen.

Itse aloin pohtimaan näitä nimiä erityisesti, kun pari kertaa törmäsin neutraaliin nimeen, jota kuitenkin välittömästi pidin joko tytön tai pojan nimenä. Mietin, onko tällainen mielikuva väistämätön kaikille sukupuolisidonnaisiin nimiin tottuneille. Minua siis kiinnostaa, onko täysin epäoleellista keskustella siitä, ovatko sukupuolineutraalit nimet hyvä vai huono asia, vai olisiko oleellisinta pohtia, onko niitä ylipäätään olemassa.

Tutkin aihetta, koska tuntuu, että sukupuolineutraaleja etunimiä on kyllä tutkittu anglo-amerikkalaisessa kontekstissa (esim. Duffy & Ridinger 1981; Van Fleet & Atwater 1997), mutta Suomessa vasta varsin vähän (ks. kuitenkin Perttula 2013). Aiheen tutkimisesta on hyötyä esimerkiksi vanhemmille, jotka pyrkivät nimeämään lapsensa neutraalisti. Tutkimukseni on nimistöntutkimusta, mutta sisältää myös sukupuolentutkimuksen näkökulmaa.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Koetaanko niin sanotut sukupuolineutraalit nimet oikeasti kaikille sukupuolille sopiviksi? Herättävätkö nämäkin nimet selvän mielikuvan siitä, onko kyseessä tytön vai pojan nimi?
2. Miksi herättävät tai eivät herätä? Onko jokin tietty tekijä erityisen merkittävä?
3. Vaikuttaako vastaajan ikä nimen tulkintaan?

Taustaoletukseni on, että toiset nimet sukupuolittuvat selvästi ja toiset pysyvät neutraalimpina. Uskon, ettei mitään yksiselitteistä tekijää nimen sukupuolittumiselle tai -puolittumattomuudelle ole, mutta että joitakin yleisiä linjoja nousee esiin. Oletan myös nuorempien vastaajien suhtautuvat sukupuolineutraaleihin nimiin myönteisemmin kuin vanhempien vastaajien.

2 TEORIA

2.1 Käsitteistö

Mitä siis käytännössä tarkoitan, kun puhun sukupuolineutraaleista etunimistä? Ensinnäkin tutkimuksen kohteena ovat henkilönnimet, tarkemmin sanottuna etunimet, eli nimet, joiden tarkoitus on identifioida henkilö. Tutkimuksessani en ole määritellyt, puhunko ensi- vai jälkinimistä, eli ensimmäisistä etunimistä vai toisista tai kolmansista. (Ks. Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008: 162, 172.) Tällä ei tutkimuksen kannalta ole erityistä merkitystä. Oletan kuitenkin, että ainakin kyselyyni vastanneet ovat pääsääntöisesti ajatelleet ensinimiä.

Nimiä luokitellessani käytän termejä omakielinen nimi ja läpinäkymätön nimi. Omakielinen nimi tarkoittaa nimisysteemin omaan kieleen perustuvaa nimeä. Tässä tutkimuksessa viitataan termillä omakielinen nimeen, jolla on myös appellatiivinen merkitys, eli nimi näyttää samalta kuin jokin yleiskielinen sana. Läpinäkymättömäksi kutsun nimeä, josta ei selvästi näe, mikä sen merkitys sanana on. (Ks. Ainiala ym. 2008: 33, 177.) Esimerkiksi *Lilja* on omakielinen nimi ja *Jari* läpinäkymätön nimi.

Sukupuolineutraalilla etunimellä tarkoitan etunimeä, joka ei ole eriytynyt tietyn sukupuolen nimeksi, vaan käy kaikille. Sukupuolineutraalin nimen vastakohtana puhun sukupuolisidonnaisista nimistä, eli nimistä, jotka ovat selvästi joko naisen- tai miehennimiä. Sukupuolineutraalin etunimen määrittely ei ole ihan yksinkertaista, ja neutraali voi olla harhaanjohtavakin sana. Voidaan kysyä, onko nimi varsinaisesti neutraali, vaikka sitä voisikin antaa tytöille ja pojille, vai onko se vain sukupuolen suhteen horjuva. Näen kuitenkin sukupuolineutraalin parhaaksi mahdolliseksi termiksi kuvaamaan nimiä, jotka eivät ole eriytyneet tietylle sukupuolelle.

Rajaa sukupuolisidonnaisen ja -neutraalin nimen välillä ei aina voi täysin yksiselitteisesti määritellä. On esimerkiksi mahdollista, että jollakin nimellä on tuhansia miespuolisia kantajia, mutta myös sen nimisiä naisia on muutama. Tällaisia nimiä ei voi kuitenkaan väittää sukupuolineutraaleiksi. (Leino 2014: 806.)

2.2 Suomalaisen etunimistön vaiheista lyhyesti

Muinaissuomalaisesta nimisysteemistä tiedetään hyvin vähän mitään varmaa. On päätelty, että käytössä on ollut germaaninimistölle tyypillinen nimeämistapa, jossa kahdesta nimiele-

mentistä on yhdistetty yksi nimi. Esimerkiksi elementeistä *Iha*, *Mieli* ja *Päivä* on saatu nimet *Ihamieli* ja *Mielipäivä*. Lisäksi joitakin elementtejä on käytetty niminä sellaisenaan tai niistä on muodostettu nimiä suffiksien avulla, esimerkiksi *Mieli/kkä*. On myös viitteitä siitä, että muinaissuomalaisilla on ollut käytössään luontonimiä sekä uskontoon viittaavia mytologisia nimiä, kuten *Kaleva* ja *Tapio*. (Ainiala ym. 2008: 206–208.) On mahdollista, että muinaissuomalaisia nimiä ei eroteltu naisten ja miesten nimiin (Patjas & Korteso 2015: 13).

Selkeitä kirjallisia todisteita suomalaisten etunimistä alkaa löytyä vasta nimistön kristillistymisen jälkeen, 1300-luvulta alkaen (Ainiala ym. 2008: 206). Kristillisperäiset nimet ovat perinteisesti sukupuolittuneita (Kotilainen 2012: 121). Tämä on ymmärrettävää, sillä kristillisperäisillä nimillä on ollut esikuva joko pyhimyksissä tai Raamatussa (Ainiala ym. 2008: 212). Pelkästään esikuvat eivät kuitenkaan selitä nimien sukupuolittuneisuutta, vaan tähän ovat vaikuttaneet myös nimeämiskäytännöt. Esimerkiksi perintönimet ovat olleet hyvin tavallisia, joten nimien sukupuolittumista on edistänyt isän nimen periytyminen pojalle, joka taas on antanut nimen omalle pojalleen ja niin edelleen. (Kotilainen 2012: 121–122.)

1800-luvun kansallinen herääminen toi suomalaiseen henkilönnimistöön runsaasti oma-kielisiä nimiä. Lisäksi nimiä saatiin kansanrunoudesta ja ulkomaisia nimiä kääntämällä. Ajatuksena oli, että suomalainen tarvitsee suomalaisen nimen. (Ainiala ym. 2008: 216.) Monella uudella nimellä meni jonkin aikaa vakiintua tietylle sukupuolelle, ja tämä hämmensi sekä nimenvalitsijoita että virkailijoita. Esimerkiksi kansanvalistusseuran vuoden 1883 kalenterissa *Sulo* määriteltiin naisennimeksi ja *Lahja* miehennimeksi, vaikka molemmat tunnetaan nykyisin juuri vastakkaisen sukupuolen nimenä. (Kiviniemi 2006: 113.)

Sukupuolettomampia nimiä on tarkoituksellisesti pyritty antamaan 1900-luvun lopulta alkaen yhä enemmän. Silti nimeämistä leimaa edelleen vahva pyrkimys sukupuolen ilmentämiseen. 2000-luvunkin suomalaisessa etunimistössä valtaosa nimistä on eriytynyt selvästi tietylle sukupuolelle, ja juuri sukupuoli on pitkälti ainoa asia, jonka nimi varmasti kertoo kantajastaan. (Kotilainen 2012: 111–112.)

2.3 Etunimien sukupuolittuminen nyky-Suomessa

Suomen nimilaki kieltää tytönnimen antamisen pojalle ja päinvastoin (Nimilaki: 6 a luku). Suomalainen etunimistö onkin pääosin hyvin sukupuolisdonnaista, mutta on kuitenkin monia nimiä, jotka eivät ole vakiintuneet tietylle sukupuolelle (Ainiala ym. 2008: 231–232). Ainakin tähän asti nimillä on Suomessa ollut tapana vakiintua yleistymisen myötä (Järvinen 2001: 28).

On tosin epävarmaa, onko tulevaisuudessa tarpeellista edes yrittää sukupuolittaa nimiä. Uutisoinnin mukaan oikeusministeriön nimilautakunta pohtii kaudella 2015–2019, onko jako naisen- ja miehennimiin enää edes tarpeellinen, vai pitäisikö nimilakia muuttaa. (Pajari 2015.)

Suomalaisessa etunimistöissä ei juurikaan ole aukottomia sääntöjä siitä, onko jokin nimi naisen- vai miehennimi. Monia yleisiä linjoja kuitenkin on. Yleensä *a*-loppuiset nimet ovat naisennimiä ja *o*-loppuiset miehennimiä. (Kiviniemi 2006: 115–116.) Systemi ei kuitenkaan ole niin tiukka kuin monen muun kielen nimistöissä, vaan Suomessa on esimerkiksi naisennimi *Marjo* ja miehennimi *Vesa*. Myös Heli Perttula on pro gradu -työssään (2013) havainnut naisennimien päättyvän useammin *a*:han ja miehennimien *o*:hon. *I*-loppuisuuskin on miehennimille tavallisempaa. Lisäksi Perttula on havainnut muun muassa, että naisten nimet ovat keskimäärin hieman miesten nimiä pitempiä ja alkavat hieman useammin vokaalilla. Miehennimissä konsonantilla alkaminen ja siihen päättyminen ovat hieman yleisempiä. Toisaalta pitkällä vokaalilla alkavat nimet ovat miehille tyypillisempiä. (Mts. 89–90.)

Omakielistenkään nimien jako naisten ja miesten nimiin ei ole yksiselitteinen. Yleensä kukat, hedelmät, heinäkasvit ja varvut ovat naisennimiä. Usein puuaiheiset nimetkin ovat naisennimiä, joskin esimerkiksi *Havu* on annettu useammin pojalle. Puunnimet ovat kuitenkin harvinaisia etunimistöissämme. (Kiviniemi 2006: 122–123.) Tämä johtuu siitä, että suuri osa niistä esiintyy sukuniminä, ja yleensä nimilaki kieltää sukunimen antamisen etunimeksi (Nimilaki: 6 a luku). Tästä syystä harvinaisia ovat myös maaperään liittyvät sanat etuniminä, vaikka käytössä on esimerkiksi *Kivi*. Luonnonilmiöihin ja taivaankappaleisiin perustuvilla nimillä jakautuminen on usein lähinnä nimikohtaisen käytäntöön perustuvaa, kuten yleisestikin omakielisillä nimillä. (Kiviniemi 2006: 123–126.) Vakiintumattomia saattavat usein olla uudet ja harvinaiset omakieliset nimet (Ainiala ym. 2008: 232). Perinteisesti tyttöjen nimet ovat kauniita ja pehmeitä, poikien nimet vahvoja (Järvinen 2001: 26, 31).

Suomalaisessa etunimistöissä ilmenee melko paljon horjuvuutta sukupuolen suhteen. Sukupuolineutraalit nimet eivät olekaan mitenkään uusi asia, vaan esimerkiksi molemmille sukupuolille annetut *Kaino*, *Rauni* ja *Vieno* ovat olleet käytössä jo varsin kauan. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että sukupuolineutraaliuteen olisi välttämättä erityisesti pyritty. Nimistä saattaa tulla neutraaleja eri tavoin. On täysin mahdollista, että nimi tulkitaan tytölle tai pojalle kuuluvaksi ja annetaan lapselle edes ajattelematta sen neutraaliutta. Voi esimerkiksi olla, että tietty nimi on jollakin alueella eriytynyt naisennimeksi, vaikka se jossain muualla tunnettaisiin pääasiallisesti miehennimenä (Kiviniemi 1993: 32). Myös lempinimistä muodostuneet viralliset etunimet saattavat olla sukupuolineutraaleja, sillä eri sukupuolille kuuluvista nimistä

voidaan muodostaa samanlaisia puhuttelunimiä. Esimerkiksi neutraali nimi *Ami* on toiminut sekä *Amalian* että *Aimon* lempinimenä. (Leino 2014: 807.)

Ajatukseen sukupuolineutraaleista nimistä on suhtauduttu ja voidaan edelleen suhtautua kielteisesti. Harma Järvinen kertoo liseniaatintyössään (2001: 27–28), että nimenantajat kokevat sukupuolineutraaliuden hankalaksi ja epäselvyyttä aiheuttavaksi tekijäksi. Myöskään Eero Kiviniemi vuoden 2006 etunimikirjassaan ei usko, että nimen tahallisesti haluttaisiin olevan paljastamatta sukupuolta: “Nimenantajat eivät tietysti ole halunneet antaa lapsilleen sukupuolen suhteen harhauttavia nimiä [– –]. He ovat vain oppineet tai päätelleet jonkin nimen joskus miehen- ja joskus naisennimeksi erilaisin perustein.” (Mts. 112.)

Muutoinkin ennen 2010-lukua kirjoitetuissa nimikirjoissa lähinnä mainitaan hieman ohimennen, että joitakin nimiä on annettu sekä tytöille että pojille. Sukupuolineutraalien nimien olemassaoloa ei siis kielletä, mutta nimet tunnutaan näkevän lähinnä poikkeuksina, joihin ei tarvitse kiinnittää sen enempää huomiota. Nimet on jaettu tiukasti kategorioihin “nais-ten nimet” ja “miesten nimet” myös sukupuolen suhteen horjuvien nimien osalta. (Ks. esim. Lempiäinen 1999; Mikkonen 2005; Saarikalle & Suomalainen 2007.)

Tänä vuonna ilmestynyt Uusi etunimikirja Aadasta Äijöön (Patjas & Korteso 2015) poikkeaa edeltäjistään siinä mielessä, että se ei jaa nimiä niin tiukasti kahden sukupuolen mukaan, vaan listaa myös ”androggynejä” nimiä. Teos myös huomioi, että sukupuolineutraalius saattaa olla lähtökohta nimen antamiselle: “[– –] saatetaan ajatella, että lapselle voi antaa ‘monisukupuolisen’ nimen, koska sillä halutaan viestiä perhearvoista ja koska nimen ansiosta lapsi saa määritellä itse sukupuolensa.” (Mts. 52.) Ero aiempien nimikirjojen käytäntöön selitynee sillä, että asenne sukupuolineutraaleja nimiä kohtaan on muuttunut. Niitä ei enää nähdä vain poikkeuksina, vaan niitä saatetaan etsiä tarkoituksellisestikin. Kiinnostus ilmiöön näkyy esimerkiksi Internetin keskustelupalstoilla ja siinä, että aiheesta uutisoidaan ahkerasti (ks. esim. Varmavuori 2012; Ala-Mettälä 2014; Seppinen 2014).

On myös muistettava, että Suomessa syntyy vuosittain kuudesta kahdeksaan intersukupuolista lasta. Tämä tarkoittaa, ettei lasta voida määritellä biologisten seikkojen perusteella selvästi tytöksi tai pojaksi. Yhteiskunta on kuitenkin niin rakentunut kaksinapaiselle sukupuolijärjestelmälle, että lapsi on väkisin määriteltävä jompaankumpaan sukupuoleen kuuluvaksi. Transtukipisteen johtava sosiaalityöntekijä toteaa haastattelussa: ””Tytöjen ja poikien olemassaolo on keksitty leikki. Leikin pelisääntöjä pitäisi laajentaa. Sukupuoli on monimuotoinen asia [– –].”” (Järvinen 2013: 16–17.) Sukupuolineutraalien nimien antaminen onkin yksi tapa kritisoida sukupuolten jakamista vain kahteen tiukkarajaiseen kategoriaan sekä kyseenalaistaa, miksi koemme niin olennaiseksi tietää henkilön sukupuolen jo etunimestä.

3 TUTKIMUSMENETELMÄT JA -ASETELMA

Aineisto kerättiin verkkokyselyllä (liite 1). Kysely on empiirisen tiedon keruuseen hyvin soveltuva tutkimusmetodi, jolle on tyypillistä, että oikeita vastauksia ei ole. Lisäksi kysely sopii laajan aineisto keräämiseen. (Kalaja, Alanen & Dufva 2011: 146–148.) Kyseessä on laadullinen tutkimus, koska tavoitteenani ei ole yleistettävyyys vaan tietyn ilmiön ymmärtäminen. Vastausten jakautumista kuvatessani hyödynnän kuitenkin myös tilastollisia analyysimenetelmiä esimerkiksi laskeessani prosenttilukuja tai keskiarvoja. (Ks. Kalaja ym. 2011: 19.)

Kyselylomakkeessa pyydettiin avoimissa kohdissa taustatiedoiksi ikä ja sukupuoli. Kyselyssä vastaaja arvioi kymmenestä sukupuolineutraalista etunimestä sekä kahdesta kontrollinimestä, kokeeko sen tytön nimeksi, pojan nimeksi vai neutraaliksi, ja miksi näin on. Nimien arviointi ja vastausten perustelu tapahtui pääsääntöisesti suljetuilla kysymyksillä, poikkeuksena perustelujen avoin ”Muu”-vaihtoehto (ks. Kalaja ym. 2011: 150–151).

Nimen sukupuolen tai -puolettomuuden määrittelyyn käytettiin viisiportaista asteikkoa, jossa vaihtoehdot olivat ”tytön nimi”, ”jossain määrin tyttömäinen nimi”, ”neutraali”, ”jossain määrin poikamainen nimi” ja ”pojan nimi”. Viisiportainen asteikko on toimivampi kuin esimerkiksi vain kolmiportainen, joissa vastaaja joutuisi valitsemaan jyrkemmin tytön, pojan ja neutraalin välillä. Viisi vaihtoehtoa tuo paremmin sävyerot esiin (vrt. Perttula 2013: 62).

Perusteluvaihtoehtoja oli yhteensä kymmenen, esimerkiksi ”Mikään nimessä ei tunnu viittaavan tyttöön eikä poikaan” ja ”Tiedän tämän nimisen henkilön” (ks. liite 1). Kyselyn lopussa oli vielä avoin kenttä, johon sai halutessaan täsmentää jotain tietystä nimestä tai kommentoida kyselyä ylipäättään.

Tutkimukseen valitut nimet ovat kontrollinimet *Aino* ja *Eino* sekä sukupuolineutraalit nimet *Aalo*, *Eelia*, *Kuura*, *Lumo*, *Naava*, *Ruu*, *Tiuhti*, *Tuisku*, *Tuli* ja *Viima*. Tytöille ja pojille melko tasaisesti annettuja nimiä on kohtalaisen paljon, mutta pyrkimyksenä oli valikoida kyselyyn kattavasti erityyppisiä nimiä. Nimien valinnan kriteerit olivat:

- 1) Kaikki nimet on annettu vähintään kolmelle henkilölle (ks. Nimipalvelu 2015).
- 2) Nimi ei ole vielä selvästi eriytynyt kummallekaan sukupuolelle, vaan vähintään noin kolmasosa nimenkantajista on ”vähemmistöä”.
- 3) Nimeä on annettu vasta 1980-luvulta lähtien tai sen antaminen on kiihtynyt viime vuosikymmeninä.
- 4) Nimeä on annettu sekä tytöille että pojille myös 2010-luvulla.
- 5) Osa nimistä on omakielisiä ja osa läpinäkymättömiä.
- 6) Osassa nimistä on naisten nimille tyypillinen *a*-loppu (*Eelia*, *Kuura*, *Naava*, *Viima*), osassa miesten nimille tavallinen *o*-loppu (*Aalo*, *Lumo*).
- 7) Osa nimistä yhdistyy todennäköisesti fiktiiviseen hahmoon (*Ruu*, *Tiuhti*).

Joistakin nimistä on kuitenkin vaikea sanoa varmasti, täyttävätkö ne kaikki kriteerit. Tämä johtuu siitä, että nimien yleisyyden kartoittamisessa käyttämäni Väestörekisterikeskuksen Nimipalvelu ei listaa tarkkoja kantajamääriä vähän annetuista nimistä. Kun nimeä on annettu alle viidelle henkilölle, on merkintä vain ”alle 5”. Lisäksi sama merkintä on molempien sukupuolten kohdalla, jos nimeä on kyseisinä vuosina annettu kokonaisuudessaan vähemmän kuin viidelle henkilölle. ”Alle 5” voi siis tarkoittaa mitä tahansa välillä 0–4. (Nimipalvelu 2015; Paikkala 2015: 36.)

Nimet eivät olleet kyselyssä aakkosjärjestyksessä, vaan eri ”kategorioihin” kuuluvat (esim. luontonimet tai semanttisesti läpinäkymättömät nimet) oli lomiteltu. Pyrkimyksenäni oli valita melko harvinaisia nimiä. Tämä siksi, että oletan nimen sukupuolittuvan helposti, jos se yhdistyy henkilöön, jonka sukupuoli on tiedossa.

Kyselyä jaettiin Vauva.fi:n keskustelupalstalla sekä sosiaalisessa mediassa. Vastauksia tuli kaikkiaan 1620. Koska näin laajan aineiston analysoiminen kandidaatintutkielmassa ei ole mahdollista, oli vastauksia pakko rajata. Päädyin vertailemaan kahden eri ikäryhmän vastauksia. Nämä ryhmät ovat 20–24-vuotiaat sekä yli 50-vuotiaat. Nuorempaa ikäryhmää oli rajattava edelleen, ja lopulliseen tarkasteluun päätyivät 200 ensimmäistä vastannutta. Vanhempaan vastaajaryhmään puolestaan valitsin iän suhteen laajemman vaihteluvälin, sillä esimerkiksi 50–54-vuotiaita olisi ollut vain muutama kymmen, mikä ei tuntunut riittävältä aineistolta. Yli 50-vuotiaiden ryhmään kuuluu 67 vastaajaa, jotka ovat iältään 50–71-vuotiaita. Tarkastelen siis yhteensä 267:ä vastausta. Olen hylännyt aineistostani vastaukset, joissa taustatietojen merkitseminen oli puutteellista tai epäselvää, sekä vastaukset, joissa oli ohjeista poiketen valittu enemmän kuin kaksi perustelua nimeä kohden.

Otos ei edusta kattavasti koko maan 20–24- tai yli 50-vuotiaita, joten tulokset eivät ole tilastollisesti yleistettävissä koskemaan koko ikäryhmiä (yleistettävyydestä ks. Kalaja ym. 2011: 203–204).

4 ANALYYSI

4.1 Kontrollinimistä

Kontrollinimet *Eino* ja *Aino* oli tarkoitettu antamaan viitteitä vastauskäyttäytymisestä, osoittamaan ilmiselvästi pilailumielessä annetut vastaukset ja luomaan vastaajalle tunteen siitä, että tähän on ihan helppoa. Vaikuttaa siltä, että kun kysely antoi ymmärtää esitettyjen nimien olevan sukupuolineutraaleja, moni alkoi pohtia asiaa ”miksi ei” -kantilta. Pääsääntöisesti *Eino* ja *Aino* kyllä tulkittiin selvästi eriytyneiksi miehen- ja naisennimeksi, mutta poikkeaviakin vastauksia tuli erityisesti 20–24-vuotiailta. Esimerkiksi *Einon* koki neutraaliksi yksi vastaaja ja ”jossain määrin poikamaiseksi” jopa 17 vastaajaa. *Ainoa* ajatteli neutraalina muutama ja ”jossain määrin tyttömäisenä” seitsemän. Yli 50-vuotiailla jaottelu oli yksiselitteisempi: Neutraaleina nimiä ei pitänyt kukaan, *Eino* mainittiin kerran jossain määrin poikamaiseksi ja *Aino* kaksi kertaa jossain määrin tyttömäiseksi. Yllättävästi *Ainoa* pidettiin kerran jossain määrin poikamaisena, mutta toki kyseessä saattaa olla näppäilyvirhekin.

4.2 Sukupuolineutraalien nimien analyysi

Tässä osiossa analysoin sukupuolineutraaleja etunimiä koskevia vastauksia. Kuvailen ensin lyhyesti, miten nimet asettuivat sen suhteen, koettiin ne tytön nimiksi, pojan nimiksi vai neutraaleiksi. Sitten analysoin tarkemmin nimikohtaisia perusteluja. Sisällytän perusteluihin myös kyselyn lopussa olleeseen avoimeen kenttään tulleet kommentit, jotka keskittyvät tiettyyn nimeen. Tässä osassa en enää huomioi kontrollinimiä mitenkään.

Koska vastaaja on voinut valita kyselyssä kaksi perustelua nimeä kohden, on perustelujen kokonaismäärä suurempi kuin vastaajien (ks. liitteet 3, 4, 6 ja 7). En analysoi perusteluja kahden vaihtoehdon yhdistelmänä, vaikka moni vastaaja on valinnut kaksi vaihtoehtoa ”toisaalta – toisaalta” -periaatteella, esimerkiksi ”toisaalta ’[m]ikään nimessä ei tunnu viittaavaan tyttöön eikä poikaan’, mutta toisaalta ’[n]imen rakenne sopii paremmin tytön nimeen [– –]”.

En myöskään käsittele systemaattisesti yhden henkilön antamia vastauksia kokonaisuutena.

4.2.1 Nimien sukupuolittuminen

Ei ole yksinkertaista määrittellä, mitkä nimet koettiin neutraaleimmiksi ja mitkä paremmin tietylle sukupuolelle sopiviksi. Monessa nimessä eniten vastauksia sai vaihtoehto ”neutraali”.

Silti tällaisenkin nimen kohdalla loput vastaukset saattoivat painottua erittäin selvästi tytön tai pojan suuntaan. Toisissa nimissä puolestaan vastauksia oli melko tasaisesti joka kohdassa. (Ks. liitteet 2 ja 5.) On vaikea sanoa, kumpi vaihtoehdoista kuvaisi nimeä neutraalimmaksi.

Päädyin siis laskemaan jokaiselle nimelle keskiarvon. Annoin nimen sukupuolen määrittelyyn käytetyille vastauksille numeroarvon niin, että vastausvaihtoehto ”tytön nimi” sai arvon 1 ja ”pojan nimi” arvon 5. Näin kaikille nimille oli mahdollista laskea niiden koettua sukupuolineutraaliutta kuvaava arvo välille 1–5.

20–24-vuotiaiden osallistujien vastauksissa kaikki nimet asettuivat välille 2,1–3,7 ja yli 50-vuotiailla välille 1,8–3,5. Nuoremmat vastaajat kokivat neutraaleimmiksi *Eelian* (2,7), *Ruun* (2,8), *Tuiskun* (3,0) ja *Tulin* (2,8). Tyttömäisiksi koettiin *Kuura* (2,1), *Lumo* (2,2), *Naava* (2,3), *Tiuhti* (2,3) ja *Viima* (2,3). Ainoana poikamaisuuteen kallistui *Aalo* (3,7).

Yli 50-vuotiaiden vastaajien tulokset ovat samansuuntaisia, vaikka erojakin löytyy. Neutraaleimmiksi koetut nimet ovat *Eelia* (3,2), *Naava* (2,6), *Ruu* (2,7), *Tuisku* (2,8), *Tuli* (2,8) ja *Viima* (2,7). Tyttömäisimpiä olivat *Kuura* (2,0), *Lumo* (1,8) ja *Tiuhti* (1,9). Tässäkin ryhmässä *Aaloo* (3,5) voidaan pitää ainoana selkeämmin poikamaiseksi tulkittuna nimenä.

4.2.2 Aalo

Aalo on vastaajien mielestä kyselyn poikamaisin nimi. Perustelut jakaantuvat kuitenkin vastaajaryhmillä eri tavoin. Nuoremmilla yleisin peruste on “[n]imi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on pojan nimi”, kun taas vanhemmilla yleisimpien joukkoon kuuluu peruste “[n]imi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi”. Kummallakaan ryhmällä muu-vastauksissa ei ole täsmennetty, mitä nämä samankaltaiset nimet voisivat olla. Voisi kuitenkin olettaa, että pojan nimistä *Aalo* tuo mieleen *Aaron* tai *Aapon*. Ehkä nämä nimet ovat tutumpia nuoremmille vastaajille. Ainakin molempia nimiä on annettu eniten 2000–2009 (Nimipalvelu 2015), mutta tämä ei tietenkään selitä mitään varmasti.

Kovin selkeästi *Aaloo* muistuttavaa tytön nimeä on vaikeampi keksiä. Se voisi ehkä muistuttaa *Ainoa*, ovathan alku- ja loppuvokaalit samat. Toisaalta se saattaisi tuoda mieleen myös muita pitkällä *a*-vokaalilla alkavia naisennimiä, kuten *Aadan*. Selkeimmin nimi tietysti muistuttaa muita nelikirjaimisia *aal*-alkuisia etunimiä. Nämä nimet tosin ovat kaikki melko harvinaisia ja niitä on annettu sekä tytöille että pojille. Tunnetuin tällaisen nimen kantaja lie nee naispuolinen runoilija Aale Tynni, joka hyvinkin voisi olla tutumpi nimenomaan vanhemmille vastaajille.

Molemmissa ryhmissä kolmen yleisimmän perustelun joukossa oli myös “[m]ikään nimessä ei tunnu viittaavaan tyttöön tai poikaan”. Lisäksi 20–24-vuotiailla yleinen peruste oli,

että ”[n]imen rakenne sopii paremmin pojan nimeen [– –]” ja yli 50-vuotiaiden mielestä ”[n]imi näyttää ja kuulostaa ihan pojan nimeltä”. Kaksi viimeistä voivat viitata samaankin nimen piirteeseen, nimittäin miehennimille tyypilliseen *o*-loppuisuuteen.

4.2.3 Eelia

Molempien vastaajaryhmien mielestä *Eelia* muistuttaa jotakin pojan nimeä, joskin jonkin verran mainitaan sen muistuttavan myös tytön nimeä. Samankaltaisiksi nimiksi ilmoitetaan kommentteissa *Eeli*, *Eerika*, *Elia*, *Eliah*, *Elijah*, *Eliel*, *Elis* ja *Lia*.

“Nimen rakenne sopii paremmin tytön nimeen [– –]” on yleisin peruste 20–24-vuotiailla ja paljon käytetty yli 50-vuotiaillakin. Tämä johtuneekin ainakin naisennimille tyypillisemmästä *a*-päätteestä, jonka muutama vastaaja mainitseekin, sekä kenties kolmitavuudesta, jos olemme, että pitemmät nimet mielletäisiin paremmin naisille sopiviksi. Lisäksi yksi nuoremista vastaajista mainitsee tuplavokaalin kuulostavan tyttömäiseltä.

Nuoremmille vastaajille myös “[m]ikään nimessä ei tunnu viittaavan tyttöön eikä poikaan” on hyvin yleinen peruste. Sen jälkeen lähes tasoissa ovat vaihtoehdot “[n]imen rakenne sopii paremmin pojan nimeen”, “[n]imi näyttää ja kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi” ja “[n]imi näyttää ja kuulostaa ihan tytön nimeltä”.

Myös vanhemmille vastaajille on tavallista ilmoittaa, ettei mikään nimessä tunnu viittaavan sen sukupuoleen, mutta yllättäen yhtä moni, eli 11 vastaajaa, on jättänyt perustelut kokonaan valitsematta. Tämä on selvästi enemmän kuin minkään muun nimen kohdalla. Kenties *Eelia* koettiin haastavaksi. Kiinnostavaa on myös se, että vaikka vastaajaryhmien perusteluvallinnat ovat hyvin samankaltaisia, on *Eelia* 20–24-vuotiaille enemmän tyttömäinen ja yli 50-vuotiaille enemmän poikamainen nimi. Syy tähän saattaa löytyä Raamatusta, jossa esiintyy molempien ryhmien vastauksissa mainittu profeetta Elia (Raamattu, 1. Kun. 17–21; 2. Kun 1–2). Kenties tämä miellelyhtymä on kuitenkin vahvempi yli 50-vuotiaille ja 20–24-vuotiaat ovat keskittyneet enemmän äänteelliseen tarkasteluun. Kokonaisuudessaan *Eeliaan* liittyvät miellelyhtymät ovat olleet varsin moninaisia, esimerkiksi ”Elijah Wood ja joku Raamatun tarina”.

4.2.4 Kuura

Kuura-nimen sukupuolen arviointiin vaikuttivat 20–24-vuotiailla eniten nimen tyttömäiseksi koettu rakenne, nimen merkitys, sekä toisaalta se, ettei mikään nimessä tuntunut viittaavan tyttöön tai poikaan. Samat perusteet ovat yleisimmät myös yli 50-vuotiailla, joskin sukupuoliin viittaamattomuus oli selkeästi yleisin.

Nimen rakenteen arviointi tyttömäiseksi johtunee ainakin *a*-päätteestä. Toisaalta voisi olla, että rakenne tuo mieleen naisennimen *Kiira* tai *Tuula*. “Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi” esiintyikin kohtalaisen usein nuoremman ryhmän vastauksissa, mutta vain muutaman kerran vanhemmilla vastaajilla.

Koska *Kuura* koettiin enemmän tyttömäiseksi nimeksi, voidaan päätellä, että sen appelliivinen merkitys on vastaajien mielestä feminiininen, kuten pari kommentoijaa sanookin. “[– –] *Kuura*, joka on enemmän passiivinen ja antaa mielikuvan kauniista lumikiteistä. Passiivisuudella ja kauneudella viitataan naisiin.”

4.2.5 Lumo

Molemmat ikäryhmät kertovat, että nimen merkitys oli tärkein tekijä *Lumon* sukupuolta pohdittaessa. Voidaankin olettaa, että “lumoavuus” mielletään enemmän naisten ominaisuudeksi. Kuten eräs vastaaja toteaa: “Lumous yhdistyy prinsessa satuihin.” Toinen sanoo lyhyesti: ”Lumoojatar.”

Toiseksi olennaisimmaksi perusteluksi kohoaa, ettei mikään nimessä tunnu viittaavan sen sukupuoleen, ja kolmanneksi, että nimi nyt vain näyttää ja kuulostaa tytön nimeltä. Ehkä hieman yllättävästi molempien vastaajaryhmien mielestä nimen rakenne sopii paremmin tytön nimeen, joskin myös vaihtoehtoa “sopii paremmin pojan nimeen” on valittu. *O*-pääte olisi tyypillisempi miehennimille, mutta on vaikea sanoa yksiselitteisesti, mikä rakenteessa koetaan paremmin naisennimelle sopivaksi. Kenties tällä viitataan rakenteelliseen samankaltaisuuteen naisennimen *Lumi* kanssa, vaikkei perusteluissa viittaaminen samalta kuulostavaan tytön nimeen olekaan kovin yleinen. Eräs nuoremmista vastaajista pohtii: ”Toisaalta tytön nimi koska *Lumi*, toisaalta pojan koska *Valo*.”

4.2.6 Naava

Naavan tulkintaan vaikuttavat molemmilla vastaajaryhmillä eri painotuksin se, ettei nimi tunnu viittaavan erityisesti tiettyyn sukupuoleen, että rakenne sopii tytön nimelle paremmin ja että nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi. Vanhemmilla vastaajilla nimen merkitys korostui enemmän.

Voidaan olettaa, että rakenteen nähty sopivuus tytön nimelle viittaa käytäntöön naisennimien *a*-loppuisuudesta, tai sitten yleisesti tyttömäisyyden tekee ”monta *a*-vokaalia”, kuten yksi vastaaja perustelee. Yksi yli 50-vuotiaista mainitsee samankaltaisuuden naisennimen *Aava* kanssa, ja tämä sama nimi lienee ollut monen muunkin mielessä. Toisaalta nimen mer-

kitys on saattanut vaikuttaa toiseenkin suuntaan, sillä eräs *Naavaa* jossain määrin poikamaisena pitävä vastaaja toteaa: ”Naavaparta.”

4.2.7 Ruu

”Mikään nimessä ei tunnu viittaavaan tyttöön eikä poikaan” on selvästi yleisin peruste molemmilla vastaajaryhmillä, eikä yli 50-vuotiaiden joukossa mikään muu peruste saa edes kymmentä valintaa. Erityisesti nuoremmat vastaajat pitävät nimen rakennetta paremmin tytön nimelle sopivana. On vaikea sanoa yksiselitteisesti, mihin tällä viitataan. Yhteistä kuitenkin molemmille ikäryhmille on se, että oma peruste on hyvin yleinen.

Nuoremmilla vastaajilla Nalle Puh -hahmo Ruu on selvästi ollut hyvin vahvasti mielessä, sillä suurin osa avoimista kommentteista kertoo nimenomaan tästä miellelyhtymästä. Sen sijaan sukupuoli ei ole ihan selvä, sillä osa näkee Ruun hyvin sukupuolettomana olentona, osa taas selvästi poikana.

Muutaman kerran 20–24-vuotiaiden kommentteissa mainitaan samankaltaisuus naisen nimen *Ruut* tai *Ruth* kanssa. Toisille tämä muistuttavuus on aiheuttanut ristiriitoja, jos fiktiivinen hahmo koetaan pojaksi, mutta nimi itsessään sopisi paremmin naisennimien joukkoon. Yli 50-vuotiailla Nalle Puh lienee ollut vähemmän mielessä, sillä yhdeksästä muu-kohtaan vastanneesta vain kaksi mainitsee tämän miellelyhtymän. Useammin esiintyy samankaltaisuus naisennimeen, joko nimeen *Ruut* tai *Ruusa*. Nimeä pidetään kerran mahdollisesti raamatullisena, millä viitataan oletettavasti myös *Ruut*-nimeen (ks. Raamattu, Ruut 1–4).

Nimen äänneiden vaikutusta sukupuolittumiseen tai sukupuolittomuuteen perustellaan pari kertaa. Yksi vastaaja kokee *r*-alkuisuuden sopivan paremmin pojan nimeen, toisaalta toinen näkee koko nimen vain lyhyenä äänteenä ja siten neutraalina.

4.2.8 Tiuhti

Molempien ikäryhmien vastausten perusteella mikään *Tiuhtissa* ei viittaa tyttöön eikä poikaan, mutta toisaalta sen rakenne on tyttömäinen ja se saattaa vain näyttää ja kuulostaa ihan tytön nimeltä. *Tiuhti* on ilmeisesti hyvinkin ajatuksia herättävä nimi, sillä molemmissa ikäryhmissä se on kerännyt kaikkein eniten kommentteja muu-vaihtoehtoon.

Kuten olettaa saattoi, keskittyy suurin osa kommentteista kertomaan, että nimi yhdistyy Muumi-hahmoihin Tiuhtiin ja Viuhtiin. Sen sijaan tämän hahmon sukupuolesta on moninaisia mielipiteitä. Tyttömäisyyteen vaikuttavat hahmon olemus sekä naisääni TV-sarjassa. Yhden vastaajan mielestä Tiuhti on esitetyistä nimistä kaikkein sukupuolineutraalein: ”[S]en on vaikea kuvitella sopivan pojalle [– –], mutta se ei kuulosta oikein tytönkään nimeltä. Tiuhti ei

herätä mielipiteitä suuntaan tai toiseen [– –].” Toisen mielestä taas Muumi-hahmoilla Tiuhtilla ja Viuhtilla on ”nähtävissä olevat sukupuolet”, minkä perusteella Tiuhtin voisi mieltää myös pojaksi. Kolmas tyytyy ihmettelemään: ”Kuka antaa lapselleen nimeksi Tiuhti?!” Parisa vastauksessa esiintyy myös viittaus Tiuhtin ja Viuhtin esikuviin Tove Janssoniin ja Vivica Bandleriin, jotka molemmat olivat naisia. On kuitenkin vaikea sanoa, onko hahmoilla siltikään erityistä sukupuolta, sillä Muumi-kirjoissa sukupuolet eivät koskaan käy ilmi (Kirjas-tot.fi 2012).

Muumeihin liittymättömissä kommentteissa lähinnä kerrotaan, että nimi sopisi ehkä enemmän eläimelle kuin ihmiselle. Yksi kommentoija tosin kertoo, että voisi pitää nimeä saamelaisperäisenä.

4.2.9 Tuisku

Yleisimmin *Tuiskusta* todetaan, ettei mikään siinä tunnu viittaavan tyttöön eikä poikaan. Eri-tyistä *Tuiskun* perusteluissa on se, että sen kohdalla vaihtoehtoa "[t]iedän tämän nimisen henkilön" on valittu enemmän kuin muiden nimien kohdalla. *Tuiskun* voisikin tämän perusteella päätellä olevan kyselyyn valituista etunimistä tutuin, mutta siitä huolimatta sitä pidettiin yleisesti ottaen kohtuullisen neutraalina. Tämä on kiinnostavaa tarkasteltuna vasten käsitystä, että nimi sukupuolittuu yleistyessään (ks. Järvinen 2001: 28). Toki *Tuiskukin* on edelleen harvinaisen nimi, sillä se on annettu tähän mennessä alle 312 kertaa (Nimipalvelu 2015).

Tuisku-nimenkin merkitystä tulkitaan eri tavoin, sillä toisen mielestä se on tekevä ja aggressiivinen ja siten perinteisesti ajateltuna poikamainen, toiselle mielikuva on "feminiininen, pieni lumituisku". Myös mielleyhtymä miehennimeen *Pyry* on saattanut vaikuttaa eri tavoin. Jonkun mielestä tämä yhteys teki *Tuiskustakin* poikamaisen, toisen mielestä *Tuisku* tuntui *Pyryä* feminiinisemmältä ja siksi enemmän tytön nimeltä. Useampi 20–24-vuotias mainitsee yhdistävänsä nimen Antti Tuiskuun, vaikka kyseisellä artistilla *Tuisku* onkin sukunimi.

4.2.10 Tuli

Molemmat ikäryhmät ovat sitä mieltä, ettei mikään nimessä viittaa tyttöön eikä poikaan, että merkitys oli tärkeä tekijä nimen sukupuolen valinnassa ja että nimi kuulostaa joltakin tytön nimeltä. Muutaman kerran kommentteissa mainittu nimi *Tuuli* lienee yleisin mielleyhtymä. Kovin paljon muuta ei kommentteissa ole lähdetty pohtimaan, lähinnä pari vastaajaa kertoo valinnan tapahtuneen ihan ”fiiliksellä”. Ehkä *Tuli* on kuulostanut vieraalta valinnalta etunimeksi, mikä on ymmärrettävää, sillä se on hyvin harvinaisen (Nimipalvelu 2015). Eräs kommentoija pohtiikin, että *Tuli* ”viittaa ihan toiseen elementtiin, sopiiko nimeksi ollenkaan”. *Tuli*

oli myös kyselyn viimeinen nimi, joten ehkä vastaajilla ei ole enää ollut hirveästi energiaa perusteluiden pohtimiseen.

4.2.11 Viima

20–24-vuotiaat vastaajat ovat nähneet melko tasaisesti merkityksellisimmiksi tekijöiksi sen, ettei mikään nimessä tunnu kertovat sen sukupuolesta, nimen merkityksen, tytön nimeen paremmin sopivan rakenteen sekä samankaltaisuuden toisen tytön nimen kanssa. Yli 50-vuotiailla eniten valitut perusteet ovat samat, joskin ensin mainittu erottuu muista jonkin verran yleisempänä.

Samankaltaisuus tytön nimeen viittaa nimeen *Vilma*, kuten eräs vastaaja sanookin. Toki rakenne saattaisi yhdistää myös nimiin *Miina* ja *Niina*. Rakenteessa vaikuttavana tekijänä on varmasti ainakin *a*-loppu jälleen kerran. Muuten miellelyhtymiä on sekä tytön että pojan suuntaan. Eräs vastaaja mainitsee harvinaisen nimen *Viimo* ja pitää tätä sen feminiinisenä muotona. Pari nuoremmista vastaajista mainitsee ristiriidan siinä, että tietää *Viima*-nimisen pojan, mutta toisaalta kokee nimen ennemmin feminiiniseksi. Yksi vanhemmista vastaajista on sitä mieltä, että nimenkantajaksi sopisi ”poikamainen tyttö tai reipas poika”. Parin vastaajan mielestä nimen appellatiivinen merkitys sopii paremmin pojalle.

4.3 20–24-vuotiaiden avoimista kentistä

Vastaajat kokivat nimien sukupuolen pohtimisen vaihtelevasti, sillä toisille se oli ”[h]urjan vaikea” tehtävä, toisille hyvinkin helppo, kenties koska taustalla on ollut ”länsimainen tarve luokitella kategorioihin.” Kommenteista näkyy myös tietyllä tapaa erilaisia oletuksia kyselyn tarkoituksesta. Toisille vastaajille tuntuu olleen päämäärä saada nimet jaoteltua tyttöjen ja poikien nimiin, kun taas toisille neutraalius vaikuttaisi olleen tavoite. Mielleyhtymät sukupuoleen on koettu jopa häiritseviksi: ”On vaikea pitää nimeä täysin neutraalina, lähes kaikista nimistä herää jonkinlaisia mielikuvia suuntaan tai toiseen [– –].”

On selvää, että perusteet valinnoille ovat olleet erilaisia, ja toiset nimet ovat olleet helpompia määritellä kuin toiset. Yksi vastaaja mainitsee, että mieltää *a*-loppuiset nimet tytönimiksi ja *o*-loppuiset pojanimiksi. Tämän hän toteaa muiden kielten vaikutukseksi, sillä hänen mukaansa sääntö ei ”varsinaisesti päde” suomen kielessä. Tässä hän on oikeassa, joskin jaottelu on erittäin tyypillinen myös suomalaisille nimille (Kiviniemi 2006: 116). Toisaalta tämä kyselykin todistaa, ettei jako ole mitenkään kiveen hakattu.

Pari vastaajaa viittaa perinteisiin jakoihin siitä, kuinka miesten nimet ovat voimakkaampia ja naisten nimet yhdistyvät herkkyyteen ja kauneuteen. Semanttisesti läpinäkyvillä nimillä nimenomaan merkityksellä on suuri vaikutus siihen, kummalle sukupuolelle nimi mielletään kuuluvaksi. Merkityksetkin voi kuitenkin ymmärtää eri tavalla. Osa vastaajista esimerkiksi kokee *Tuiskun* maskuliiniseksi vahvaksi nimeksi, osa kauniiksi ja feminiiniseksi.

Useammasta vastauksesta kävi ilmi, että jos nimi yhdistyi tiettyyn henkilöön tai fiktiiviseen hahmoon (jonka sukupuoli on tiedossa), määräsi tämä pitkälti valinnan. Toisaalta tällainen ennakkotieto on saatettu kokea myös häiritsevänä: ”Viima-nimen tyttömäisyyttä/poikamaisuutta sekoittaa se, että tunnen Viima-nimisen pojan, vaikka mielestäni Viima sopii paremmin tytölle.”

Mielenkiintoinen oli kommentti, jossa nimien sukupuoleen vaikuttavaksi nähtiin nimenantajien asuinpaikka: ”Monet nimet tuntuivat jotenkin ’lappalaisilta’, joilloin mieltäisin ne poikien nimiksi (Tuli, Lumo). Jos taas vanhemmat esim nuoria urbaaneja ’hipstereitä’, liittäisin tyttöön helpommin, ’vahvat naiset’.”

Sukupuolineutraalit etunimet herättävät selvästi kiinnostusta ja monenlaisia tunteita, usein positiivisia. Monessa kommentissa toivotaan näiden nimien yleistymistä, esimerkiksi erään vastaajan mielestä ”sukupuolineutraalius nimissä olisi askel eteenpäin.”

Kaikki vastaajat eivät kuitenkaan ylistä sukupuolineutraaleja nimiä, vaan niitä ja samalla yhteiskunnan sukupuolittavia käytäntöjä pohditaan myös kriittisesti:

On hienoa, että suomen kielestä löytyy sukupuolineutraaleja nimiä. Sukupuolibinääri on kuitenkin sen verran teennäinen instituutio, että olisi hienoa että binäärin ulkopuolella oleva ihminen ja tämän identiteetti otettaisiin vakavasti ilman että henkilön tarvitsisi käyttää sukupuolineutraalia nimeä.

[E]ihän se, että henkilöllä on feminiiniseksi tai maskuliiniseksi mielletty nimi tee hänestä kummankaan sukupuolen edustajaa. Mielestäni mikä tahansa nimi voisi olla sukupuolineutraali, mutta ihmiset mieluiten nimeävät lapsiaan tottumusten mukaan. Sukupuoli on erittäin sosiaalinen ilmiö ja sukupuolella on vähintäänkin niin paljon sävyeroja kuin on ihmisiä päällä maan.

Osa kyselyn nimiin kohdistuvasta kritiikistä on tulkinnanvaraista sen suhteen, kritisoidaanko nimenomaan sukupuolineutraaliutta vai yleisemmin turhaa erikoisuudentavoittelua:

Olen ehkä hirveän skeptinen ja vanhoillinen, mutta itse en pahemmin perusta suurimmasta osasta uusia nimiä. Kaikki kuulostavat hipsterihifistelynimiltä ("haluan olla uniikki ja erilainen ja siksi haluan lapselleni nimen, jota kukaan ei ymmärrä ensikuule-

malla!!!"). TOSIN oli muutamia kivojakin, jotka eivät kuulosta kirjoitusvirheiltä tai liian vaikeilta. Esimerkiksi Kuura, tod näk se, että nimellä on myös sanana merkitys vaikuttaa asiaan.

Useammastakin kommentista käy ilmi, että tärkeämpää on nimien ymmärrettävyys kuin se, annetaanko niitä tytölle vai pojalle. Eräs vastaaja toivoo erityisesti sukupuolineutraalien luontonimien nousevan muotiin, sillä ne ovat hänen mielestään ”kauniita, mielenkiintoisia [–] sekä hyvin kotimaisia” ja helpommin kirjoitettavia kuin esimerkiksi vierasperäisiä kirjaimia sisältävät nimet.

Se, tuntuvatko nimet vain turhalta erikoisuudentavoittelulta vai kauniilta ja toimivilta on siis sekä tulkitsijakohtaista että nimikohtaista. Sukupuolineutraalit etunimet saattavatkin herättää myös ristiriitaisia tunteita: ”Koska pidän itseäni suhteellisen tietoisena genuspedagogiikasta, ärsyttää itseäni kauheasti, että monet tällaiset sukupuolineutraalit nimet ärsyttävät minua suunnattomasti.”

Kommenttien perusteella on kyseenalaista, onko kunnollisia sukupuolineutraaleja etunimiä edes olemassa. Yksi vastaaja kertoo, että esimerkiksi tuisku ja tuli tuntuvat satunnaisilta luontosanoilta, joita on vaikea mieltää nimiksi. Toinen kommentoi, että moni vaihtoehdoista ei ole edes etunimi, ”ellei nimettävä kohde ole lemmikki”. Kommenteissa ihmetelläänkin ”oikeiden sukupuolineutraalien nimien täydellistä puutetta.” Eräs vastaaja ilmoittaa, ettei keksi yhtään suomalaista sukupuolineutraalia nimeä ja että englanninkielisissä nimissä ilmiö on paljon yleisempi. Onkin totta, että angloamerikkalaisessa nimikulttuurissa sukupuolineutraali nimeämien on ollut tavallista jo pidempään (Kotilainen 2012: 111).

Yleisesti ottaen sukupuolineutraalien nimien ideaan suhtaudutaan myönteisesti tai sitä ei ainakaan erityisesti vastusteta. Enemmän saattaa häiritä se, etteivät kaikki kyselyyn valitut nimet tunnu ollenkaan ihmiselle sopivilta etunimiltä. Monet 20–24-vuotiaat tuntuvatkin pitävän sukupuolineutraaliuden yleisen arvostelun sijaan tärkeänä arvioida jokaisen nimen kohdalla juuri sen sopivuutta etunimeksi.

4.4 Yli 50-vuotiaiden avoimista kentistä

Moni yli 50-vuotias ilmoittaa, että kyselyn kautta oli tullut pohdittua uusia asioita ja kyseenalaistettua vanhoja itsestäänselvyyksiä: ”Mielenkiintoinen aihe. Laittoi miettimään nimeämistä ylipäättään ja siihen liittyvää traditiota, kuinka traditio määrittää nimen sukupuolen (Aino/Eino) tai kuinka mielikuvat vaikuttavat.” Yli 50-vuotiaiden ikäryhmään kuuluu myös tarkastelluista vastaajista ainoa, joka avoimessa kommentissa kertoo tuntevansa henkilön, jolla

on sukupuolineutraali etunimi: ”Oma lapseni on muunsukupuolinen ja olemme puhuneet nimestä paljon, hän itse on vaihtanut nimensä neutraaliksi.”

Tässäkin ryhmässä sukupuolineutraalit etunimet itsessään sekä nimen sukupuolen pohdittaminen herättävät erilaisia tunteita ja ajatuksia. Toisaalta toivotaan neutraalien nimien yleistymistä, toisaalta huomioidaan, että on yksinkertaisesti vaikeaa olla ajattelematta nimen tietyllä sukupuolella kuuluvana. Myös muutosta nykyiseen nimilakiin kaivataan:

[– –][O]len ehdottomasti sitä mieltä, että Suomeen pitää saada aivan uusi nimilaki. Tai ainakin vanha pitää kumota! Miksi ihmisen nimestä pitäisi välttämättä käydä ilmi, mitä sukupuolta hän edustaa? Käyhän se ilmi monella muullakin tavalla. Päätäjät ovat kohta pulassa sellaisten uusien nimien kanssa, joita ei voi jyrkästi ryhmitellä miehen tai naisen nimeksi.

Kaikissa yli 50-vuotiaissa vastaajissa sukupuolineutraalit nimet eivät herätä positiivisia ajatuksia, vaan sekä kyselyn nimiä että sukupuolineutraaliutta yleensä myös kritisoidaan. Esi-
tetyjä nimiä kritisoinee ainakin kommentti: ”Varma Kosto, Ensi Lempi Hellin.” Kaikki viisi nimeä ovat hyväksytyjä etunimiä (Nimipalvelu 2015), joskaan eivät välttämättä mainittuina yhdistelminä. Kommentti kritisoineekin kyselyssä esitettyjä nimiä ironian kautta. Nimiä ei nähdä järkevinä, vaan ne kuulostavat enemmän vitseiltä. Toinen kommentoija sanookin suoraan: ”80% noista ’nimistä’ on sellaisia et olisin antanut vanhemmilleni turpaan.” Yksi vastaaja toteaa yleisemmällä tasolla: ”Sukupuolineutraalius on välillä mörkömäistä ihan kuten sukupuolia ei saisi erottaa toisistaan.”

Vastaajat ovat kokeneet nimen sukupuolen tai -puolettömyyden määrittelyn eri lailla. Useille tehtävä on ollut helppo, mutta syitä valinnan takana on vaikeampi hahmottaa. Tässäkin vastaajaryhmässä pohditaan muun muassa jonkun nimenkantajan tuntemisen merkitystä: ”Jos tietää jonkun Einon tai Kainon tai Tiuhtin tms. se nopeasti sukupuolittaa nimen omassa mielessä. Silloin nimeä on vaikea ajatella vastakkaisella sukupuolella.” Ainakin yhden vastaajan mukaan jo samankaltaisuus tietyn nimen kanssa vaikuttaa nimen sukupuolittumiseen: ”[N]imen samankaltaisuus yleisemmän tytön tai pojan nimen kanssa vaikuttaa selvästi sen soveltavuuteen jommallekummalle sukupuolelle.” Toisaalta luontonomien sukupuolen määrittely voidaan kokea haastavaksi, ”koska niistä puuttuu selvä sukupuoleen viittaavuus”.

Kyselyn nimien soveltuminen ihmisille on monessa kommentissa kyseenalaista, sillä moni mainitsee kyselyn etunimien kuulostavan ennemminkin lemmikkien nimiltä. Eräs vastaaja huomauttaa kuitenkin, että ”Milla ja Ronja käytettiin ensin koirilla, nykyään ihan tavallisilla lapsilla.” Tästä voidaan päätellä, että vastaaja ei varsinaisesti tyrmää esitettyjä nimiä,

vaan enemmänkin näkee luonnolliseksi, että uusia nimiä ”kokeillaan” ensin eläimillä (ks. myös Kiviniemi 2006: 150).

Yli 50-vuotiaista vastaajista voidaan sanoa samaa kuin 20–24-vuotiaistakin, eli sukupuolineutraalit nimet ja omien kyselyssä tehtyjen valintojen pohtiminen herättävät erilaisia ajatuksia. Toiset suhtautuvat nimiin myönteisesti, toiset kielteisemmin. Ehkä aavistuksen enemmän näkyy sitä, että oletetaan nimen ominaisuudeksi, että se kertoo kantajansa sukupuolen.

5 PÄÄTÄNTÖ

5.1 Yhteenveto

Eri ikäryhmien vastaukset eivät eroa toisistaan kovin suuresti. Nimiä ei ole tulkittu vastakaisten sukupuolten nimiksi, vaan lähinnä nimi saattaa olla toisen ryhmän mielestä vielä neutraalimpi. *Eelia* on ainoa, joka toisella ryhmällä on kallellaan tyttömäisyyteen ja toisella poikamaisuuteen. Tässäkin arvojen etäisyys toisistaan on kuitenkin melko pieni. Suurin osa nimistä koettiin melko neutraaleiksi, joskin ehkä hieman tyttömäisiksi. Keskiarvojen mukaan vanhemmat vastaajat näkivät nuorempia useamman nimen hyvin neutraaliksi.

Suosituimmat perustelutkin kunkin nimen kohdalla olivat usein samat hieman eri painoituksin. Joitain erojakin toki löytyi, esimerkiksi *Aalo*-nimi muistutti toisen ryhmän mielestä jotakin tytön nimeä, toisen mielestä pojan nimeä. Avoimissa kommentteissa esitetyt ajatukset vaihtelivat sekä vastaajaryhmän sisällä että ryhmien välillä. Esimerkiksi miellelyhtymä tutun koiraan on tietysti aina yksilöllinen, mutta *Tuiskun* yhteyden Antti Tuiskuun mainitsi useampi 20–24-vuotias, muttei yksikään yli 50-vuotias.

Kiinnostavaa on se, että suurin osa nimistä koettiin enemmän tyttömäisiksi kuin poikamaisiksi. Tämä saattaa johtua siitä, että kyselyyn valikoitui erehdyksessä liian yksipuolisia nimiä. Luontonimiä oli paljon, ja ne ehkä on koettu enemmän tyttömäisiksi, vaikka niitä on käytössä myös pojilla (esim. *Pyry*). Kyseessä saattaa olla myös jokin seikka nimien rakenteessa. Kaikki nimet esimerkiksi loppuvat vokaaliin, ja Perttulan (2013) mukaan miehennimet loppuvat konsonanttiin useammin kuin naisennimet. Toisaalta erittäin suuri osa miehennimisistä päättyy silti vokaaliin, ja esimerkiksi kyselyn nimissä myös esiintyvät *i*-loppuisuus ja pitkällä vokaalilla alkaminen ovat tavallisempia miehennimille. (Ks. mts. 89–90.)

Myös tavallinen nimimuodin muutoksen tapa saattaa vaikuttaa nimien tyttömäisiksi kokemiseen. On nimittäin tavallista, että erikoisemmat nimet ja uudet nimeämiskäytännöt näkyvät ensin tyttöjen nimissä (Kiviniemi 2006: 25). Tästä syystä uudet ja vieraat nimet saattaisivat vaikuttaa enemmän tyttömäisiltä. Ajatusta jossain määrin tukee kommentti: ”Erikoiset nimet helpompi liittää tyttöön kun poikaan ehkä nimien merkitysten ja pehmeiden vuoksi.” Tässäkin kuitenkin viitataan myös nimien merkitykseen. Luultavasta yleisen lievän tyttömäisyyden kokemuksen takana onkin useampi selittävä tekijä.

On kuitenkin huomattava, että yleisesti ottaen nimet koettiin hyvinkin neutraaleiksi. Monen nimen kohdalla ”neutraali” oli yleisin valinta, ja muidenkin nimien kohdalla keskiarvo lähellä neutraalia. On tietysti mahdollista, että jonkin verran vastauksia on ohjannut kyselyn

nimi, joka korosti, että nyt puhutaan sukupuolineutraaleista nimistä. Lisäksi voidaan olettaa, että kaikkein kielteisimmän sukupuolineutraaleihin nimiin suhtautuvat ihmiset eivät ole ollenkaan halunneet vastata niitä koskevaan kyselyyn. Siitä huolimatta monen nimen kokeminen neutraaliksi viittaisi siihen, että sukupuolineutraaleja nimiä on olemassa. Kaiken lisäksi niihin suhtaudutaan kohtuullisen positiivisesti, kunhan valittu nimi on muuten nimeksi sopiva.

Onko siis yleisiä piirteitä, jotka tekisivät nimestä erityisen neutraalin? Kyselyssä nuorempien vastaajien mielestä neutraaleimpia olivat *Eelia*, *Ruu*, *Tuisku* ja *Tuli*, vanhempien vastaajien mukaan samat vielä lisänä *Naava*, ja *Viima*. Näistä nimistä on vaikeaa löytää selkeää syytä siihen, miksi juuri ne olisivat erityisen neutraaleja. Ehkä yksi selitys on se, että näissä nimissä on jotain ristiriitaista, eli jokin viittaisi tyttöön, jokin muu poikaan. *Eelia* muistuttaa useita miehennimiä, mutta toisaalta rakenne sopisi naisennimeen. *Ruu* puolestaan yhdistyy helposti satuhahmoon, joka voitaisiin olettaa pojaksi, mutta äänteellisesti nimi muistuttaa naisennimiä. *Tuisku* ja *Tuli* puolestaan yhdistyvät toisaalta *Tuijan* ja *Tuulan* nimiperheeseen, mutta toisaalta vahvat nimet mielletään perinteisesti miehennimiksi. Yli 50-vuotiaiden vastaajien mielestä melko neutraalien *Naavan* ja *Viiman* kohdalla voidaan ajatella, että nimien rakenteet sopisivat naisennimelle, mutta merkitys miehennimelle.

Toisaalta vastaavia ristiriitoja löytyy myös niistä nimistä, jotka selkeämmin eriytyivät tietyille sukupuolelle. Kiinnostava on esimerkiksi *Lumo*, joka *o*-loppuisuutensa takia voisi olla maskuliininen nimi, mutta joka ilmeisesti merkityksensä vuoksi koettiin yhdeksi kyselyn feminiinisimmäksi nimeksi. *Lumo* siis vihjaisi siihen suuntaan, että omankielisen nimen sukupuolen määrittelyssä appellatiivinen merkitys koettaisiin tärkeämmäksi kuin rakenne.

Muuta varmaa ei siis voikaan todeta, kuin että nimien sukupuolittumiseen tai sukupuolittumattomuuteen vaikuttavat varsin monenlaiset seikat ja ihmisten miellelyhtymät ovat erilaisia. Yksi muistelee kirjan henkilöä, yksi hahmoa liveroolipelissä, yksi tuttua hevosta. Nimen sukupuoli syntyykin nimenomaan vakiintuneen käytännön seurauksena, ja sen puuttuessa nimi saattaa hyvinkin olla sukupuolineutraali (ks. myös Van Fleet & Atwater 1997: 122; Ainala ym. 2008: 232). Tutkimukseni antoikin lähinnä vahvistuksen sille, mitä todettiin jo teoriassa: ei ole selkeitä sääntöjä, jotka tekevät nimestä sukupuolineutraalin.

5.2 Tutkimuksen arviointia

Oli odotettavissa, ettei ole yksiselitteisiä vastauksia siihen, miksi nimi koetaan naisen- tai miehennimeksi tai neutraaliksi. Toivoin silti, että joitain seikkoja nousisi selkeämmin esiin.

Lisäksi olen yllättynyt siitä, että eri-ikäisten vastaajien tulokset erosivat toisistaan niin vähän. Odotin esimerkiksi vanhemmilta vastaajilta selvästi kielteisempiä asenteita tai nimien voimakkaampaa sukupuolittumista. Sen sijaan vanhemmat vastaajat päinvastoin näkivät nimet jopa neutraalimpina.

Jos aloittaisin tutkimuksenteon nyt, mieltäisin vielä uudelleen kyselyn perusteluvaihtoehtoja. Ne olisivat voineet olla monipuolisemmat, sillä nyt tuntuu, että useampi vaihtoehto oli hyvin samankaltainen. Kenties vielä paremmin hiotuilla perusteluvaihtoehtoilla vastauksista olisi saanut paremmin eroteltua valintojen syitä. Selkeä kohta, jossa vastaukset jäivät arvailun varaan, olivat kohdat “muistuttaa toista nimeä, joka on pojan/tytön nimi”, sillä vastaukseen ei voinut kirjoittaa, mikä kyseinen nimi on. Tämä ei kuitenkaan johtunut ajattelemattomuudesta, vaan siitä, etten pystynyt luomaan kyselyn alustalla tarvitunlaista kysymystyyppiä. Onneksi monessa kohtaa muu-vastauksista kävi ilmi ainakin jokin samankaltaisena pidetty nimi. Jos toteuttaisin kyselyn uudelleen, mieltäisin myös kontrollinimien tarpeellisuutta.

Olisi ollut mielenkiintoista tarkastella myös, korreloiko vastaajan sukupuoli mitenkään vastausten kanssa. Kuitenkaan kandidaatintutkielmaan käytössä olevat työtunnit sekä itse tutkielman sivumäärä eivät tähän riittäneet. Toisaalta vastausten analysointi sukupuolen suhteen ei olisi loppujen lopuksi ollut edes kovin mielekästä epätasaisen sukupuolijakauman takia, sillä 20–24-vuotiaista vastaajista oli naisia 89 % ja yli 50-vuotiaista 82 %.

Toinen riittämättömien resurssien vuoksi harmittava asia on tietysti se, että niin suuri osa vastuksista oli jätettävä tutkimuksen ulkopuolelle. Toisaalta minulla on nyt paljon materiaalia, jota voin toivottavasti hyödyntää tulevaisuudessa. Olisi kiinnostavaa tutkia aihetta eteenpäin esimerkiksi tapaustutkimuksena, jossa haastattelisi henkilöitä, jotka ovat antaneet lapselleen sukupuolineutraalin nimen tai joilla itsellään on sellainen.

LÄHTEET

- Ainiala, Terhi; Saarelma, Minna & Sjöblom, Paula 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Ala-Mettälä, Helena 2014: Sukupuolineutraalit nimet eivät ole uusi ilmiö. Yle uutiset. http://yle.fi/uutiset/sukupuolineutraalit_nimet_eivat_ole_uusi_ilmio/7629803 21.3.2015
- Duffy, James C. & Ridinger, Bruce 1981: Stereotyped Connotations of Masculine and Feminine Names. – *Sex Roles: A Journal of Research* 36 (4) s. 54–69.
- Järvinen, Harma 2001: *Isoisältä pojalle, isoäidiltä tyttärelle: suvun nimien antaminen ja nimenmääräytymistapa esikristilliseltä ajalta nykypäiviin*. Lisensiaatintyö. Jyväskylän yliopiston etnologian laitos. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/8108/harjarvi.pdf?sequence=1> 9.3.2015.
- Järvinen, Virve 2013: Tyttö, poika vai jotain muuta? — *Pari&Perhe* 1/2013 s. 16–17.
- Kalaja, Paula; Alanen, Riikka & Dufva, Hannele (toim.) 2011: *Kieltä tutkimassa. Tutkielman laatija opas*. Helsinki: Finn Lectura.
- Kirjastot.fi 2012: Ovatko Muumikirjojen Tiuhti ja Viuhti tyttöjä, poikia, tyttö ja poika vai sukupuoleettomia olentoja? — <http://www2.kirjastot.fi/kysy/arkistohaku/kysymys/?ID=df07b483-c5d4-4df9-b4e2-f886cd71d17e>
- Kiviniemi, Eero 1993: *Iita Linta Maria. Etunimiopas vuosituhatosen vaihteeseen*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 590. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2006: *Suomalaisten etunimet*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 1103. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kotilainen, Sofia 2012: Suomalaiset henkilönnimikäytännöt sukupuolen sosiokulttuurisina symboleina. — Harjunen, Hannele & Saresma, Tuija (toim.), *Sukupuoli nyt! purkamisia ja neuvotteluja* s. 107–131. Jyväskylä: Kampus Kustannus.
- Leino, Antti 2014: Man, woman or me? Conflicting identities as evidenced by cross-gender name changes. — Tort i Donada, Joan & Montagut i Montagut, Montserrat (toim.), *Names in daily life: Proceedings of the XXIV ICOS International Congress of Onomastic Sciences* s. 803-811. Generalitat de Catalunya. https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96178/man_women_or_me_2014.pdf?sequence=1
- Lempiäinen, Pentti 1999: *Suuri etunimikirja*. Helsinki: WSOY.
- Mikkonen, Pirjo (toim.) 2005: *Kustaa Vilkuna. Etunimet*. Helsinki: Otava.
- Nimilaki 8.2.1991/253: Etunimen hyväksymisen yleiset esteet. 6 a luku: 32 b §. — www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1985/19850694 24.11.2015.
- Nimipalvelu 2015: Väestörekisterikeskuksen Internet-sivut. — <http://verkkopalvelu.vrk.fi/nimipalvelu/> 19.4.2015.
- Paikkala, Sirkka 2015: Uusi etunimikirja. — *Kielikello* 48 (1) s. 36–37.
- Pajari, Katriina 2015: Helsingiläiset antavat lapsilleen eri nimiä kuin muut suomalaiset. — *Helsingin sanomat* 1.3.2015 — <http://www.hs.fi/sunnuntai/a1425011974312> 1.3.2015.
- Patjas, Liisa-Maria & Kortesus, Katleena 2015: *Uusi etunimikirja Aadasta Äijöön*. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Perttula, Heli 2013: *Etunimen sukupuoli. Eron tekeminen naisten ja miesten nimien välille*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.

- Raamattu 2006: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomenkos. 12. painos. Suomen Piipiasaura.
- Saarikalle, Anne & Suomalainen, Johanna 2007: *Suomalaiset etunimet Aadasta Yrjöö. Helsinki: Gummerus.*
- Seppinen, Leena 2014: Kaino, Ruska, Miska – Nämä nimet sopivat jokaiselle. *Iltalehti* 14.9.2014 – http://www.iltalehti.fi/perhe/2014091418661627_pr.shtml 14.4.2015.
- Van Fleet, David D. & Atwater, Leanne 1997: Gender neutral names: Don't be so sure! – *Sex Roles: A Journal of Research* 37, (1) s. 111–123. – <http://search.proquest.com.ezproxy.jyu.fi/docview/225377640/fulltextPDF/CB8168F65A534E2CPQ/1?accountid=11774>
- Varmavuori, Marjaana 2012: Lapsesta Ruu tai Sirius? Sukupuolineutraaleista nimistä tuli buumi. – *Helsingin Uutiset* 17.10.2012. – <http://www.helsingin uutiset.fi/artikkeli/162854-lapsesta-ruu-tai-sirius-sukupuolineutraaleista-nimista-tuli-buumi> 14.4.2015

LIITTEET

LIITE 1. Kyselylomake

KYSELYTUTKIMUS SUKUPUOLINEUTRAALEISTA ETUNIMISTÄ

Useimmat etunimet Suomessa ovat vakiintuneet joko naisen- tai miehennimiksi. Jotkin nimet ovat kuitenkin sukupuolineutraaleja, eli niitä on annettu sekä tytöille että pojille, eikä nimestä välttämättä voi päätellä henkilön sukupuolta. Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää, yhdistetäänkö tällaisetkin nimet kuitenkin johonkin sukupuoleen. Huomaa, ettei oikeita vastauksia ole olemassa, vaan tarkoitus on kartoittaa nimenomaan mielipiteitäsi.

Kysely on tarkoitettu vain täysi-ikäisille, sillä alaikäinen tarvitsisi huoltajan etukäteen allekirjoittaman tutkimusluvan. Täyttämällä kyselyn hyväksyt, että vastauksiasi käytetään Sini Söyringin kandidaatin-tutkielmassa sekä mahdollisesti myöhemmin pro gradu -työssä. Tutkielma tehdään Jyväskylän yliopistossa suomen kielessä. Kaikki vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja anonyymisti.

Sini Söyrinki

sini.t.soyrinki@student.jyu.fi

Tutkielman ohjaaja, FT Vesa Jarva

vesa.jarva@jyu.fi

Taustatiedot

Ikä _____

Sukupuoli _____

Etunimet

Seuraavaksi näet etunimiä, joita seuraa asteikko. Valitse nimeä mielestäsi parhaiten kuvaava kohta siten, että ylin vaihtoehto tarkoittaa "tytön nimi", alin "pojan nimi" ja keskikohta kuvaa tilannetta, jossa nimi on "neutraali", eli sopii mielestäsi yhtä hyvin tytölle ja pojalle. Sinulla on myös kaksi väli-vaihtoehtoa. Tämän jälkeen valitse perusteluista enintään kaksi vaihtoehtoa, jotka kuvaavat parhaiten valintasi syytä. Voit kirjoittaa oman perustelun kohtaan "Muu", jos listasta ei löydy sopivaa.

EINO

- Tytön nimi
- Jossain määrin tyttömäinen nimi
- Neutraali
- Jossain määrin poikamainen nimi
- Pojan nimi

Miksi?

Valitse enintään kaksi.

- Mikään nimessä ei tunnu viittaavan tyttöön eikä poikaan.
- Nimen merkityksen vuoksi (nimi tarkoittaa jotain).
- Nimen rakenne sopii paremmin pojan nimeen (esim. pituus tai äänteet).
- Nimen rakenne sopii paremmin tytön nimeen (esim. pituus tai äänteet).
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on pojan nimi.
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan pojan nimeltä.

- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan tytön nimeltä.
- Tiedän tämän nimisen henkilön.
- Muu: _____.

AINO

- Tytön nimi
- Jossain määrin tyttömäinen nimi
- Neutraali
- Jossain määrin poikamainen nimi
- Pojan nimi

Miksi?

Valitse enintään kaksi.

- Mikään nimessä ei tunnu viittaavan tyttöön eikä poikaan.
- Nimen merkityksen vuoksi (nimi tarkoittaa jotain).
- Nimen rakenne sopii paremmin pojan nimeen (esim. pituus tai äänteet).
- Nimen rakenne sopii paremmin tytön nimeen (esim. pituus tai äänteet).
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on pojan nimi.
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan pojan nimeltä.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan tytön nimeltä.
- Tiedän tämän nimisen henkilön.
- Muu: _____.

TUISKU

- Tytön nimi
- Jossain määrin tyttömäinen nimi
- Neutraali
- Jossain määrin poikamainen nimi
- Pojan nimi

Miksi?

Valitse enintään kaksi.

- Mikään nimessä ei tunnu viittaavan tyttöön eikä poikaan.
- Nimen merkityksen vuoksi (nimi tarkoittaa jotain).
- Nimen rakenne sopii paremmin pojan nimeen (esim. pituus tai äänteet).
- Nimen rakenne sopii paremmin tytön nimeen (esim. pituus tai äänteet).
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on pojan nimi.
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan pojan nimeltä.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan tytön nimeltä.
- Tiedän tämän nimisen henkilön.
- Muu: _____.

NAAVA

- Tytön nimi
- Jossain määrin tyttömäinen nimi
- Neutraali
- Jossain määrin poikamainen nimi

- Pojan nimi

Miksi?

Valitse enintään kaksi.

- Mikään nimessä ei tunnu viittaavan tyttöön eikä poikaan.
- Nimen merkityksen vuoksi (nimi tarkoittaa jotain).
- Nimen rakenne sopii paremmin pojan nimeen (esim. pituus tai äänneet).
- Nimen rakenne sopii paremmin tytön nimeen (esim. pituus tai äänneet).
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on pojan nimi.
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan pojan nimeltä.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan tytön nimeltä.
- Tiedän tämän nimisen henkilön.
- Muu: _____.

RUU

- Tytön nimi
- Jossain määrin tyttömäinen nimi
- Neutraali
- Jossain määrin poikamainen nimi
- Pojan nimi

Miksi?

Valitse enintään kaksi.

- Mikään nimessä ei tunnu viittaavan tyttöön eikä poikaan.
- Nimen merkityksen vuoksi (nimi tarkoittaa jotain).
- Nimen rakenne sopii paremmin pojan nimeen (esim. pituus tai äänneet).
- Nimen rakenne sopii paremmin tytön nimeen (esim. pituus tai äänneet).
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on pojan nimi.
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan pojan nimeltä.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan tytön nimeltä.
- Tiedän tämän nimisen henkilön.
- Muu: _____.

AALO

- Tytön nimi
- Jossain määrin tyttömäinen nimi
- Neutraali
- Jossain määrin poikamainen nimi
- Pojan nimi

Miksi?

Valitse enintään kaksi.

- Mikään nimessä ei tunnu viittaavan tyttöön eikä poikaan.
- Nimen merkityksen vuoksi (nimi tarkoittaa jotain).
- Nimen rakenne sopii paremmin pojan nimeen (esim. pituus tai äänneet).
- Nimen rakenne sopii paremmin tytön nimeen (esim. pituus tai äänneet).
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on pojan nimi.
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi.

- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan pojan nimeltä.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan tytön nimeltä.
- Tiedän tämän nimisen henkilön.
- Muu: _____.

KUURA

- Tytön nimi
- Jossain määrin tyttömäinen nimi
- Neutraali
- Jossain määrin poikamainen nimi
- Pojan nimi

Miksi?

Valitse enintään kaksi.

- Mikään nimessä ei tunnu viittaavan tyttöön eikä poikaan.
- Nimen merkityksen vuoksi (nimi tarkoittaa jotain).
- Nimen rakenne sopii paremmin pojan nimeen (esim. pituus tai äänteet).
- Nimen rakenne sopii paremmin tytön nimeen (esim. pituus tai äänteet).
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on pojan nimi.
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan pojan nimeltä.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan tytön nimeltä.
- Tiedän tämän nimisen henkilön.
- Muu: _____.

LUMO

- Tytön nimi
- Jossain määrin tyttömäinen nimi
- Neutraali
- Jossain määrin poikamainen nimi
- Pojan nimi

Miksi?

Valitse enintään kaksi.

- Mikään nimessä ei tunnu viittaavan tyttöön eikä poikaan.
- Nimen merkityksen vuoksi (nimi tarkoittaa jotain).
- Nimen rakenne sopii paremmin pojan nimeen (esim. pituus tai äänteet).
- Nimen rakenne sopii paremmin tytön nimeen (esim. pituus tai äänteet).
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on pojan nimi.
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan pojan nimeltä.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan tytön nimeltä.
- Tiedän tämän nimisen henkilön.
- Muu: _____.

EELIA

- Tytön nimi
- Jossain määrin tyttömäinen nimi
- Neutraali

- Jossain määrin poikamainen nimi
- Pojan nimi

Miksi?

Valitse enintään kaksi.

- Mikään nimessä ei tunnu viittaavan tyttöön eikä poikaan.
- Nimen merkityksen vuoksi (nimi tarkoittaa jotain).
- Nimen rakenne sopii paremmin pojan nimeen (esim. pituus tai äänneet).
- Nimen rakenne sopii paremmin tytön nimeen (esim. pituus tai äänneet).
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on pojan nimi.
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan pojan nimeltä.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan tytön nimeltä.
- Tiedän tämän nimisen henkilön.
- Muu: _____.

VIIMA

- Tytön nimi
- Jossain määrin tyttömäinen nimi
- Neutraali
- Jossain määrin poikamainen nimi
- Pojan nimi

Miksi?

Valitse enintään kaksi.

- Mikään nimessä ei tunnu viittaavan tyttöön eikä poikaan.
- Nimen merkityksen vuoksi (nimi tarkoittaa jotain).
- Nimen rakenne sopii paremmin pojan nimeen (esim. pituus tai äänneet).
- Nimen rakenne sopii paremmin tytön nimeen (esim. pituus tai äänneet).
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on pojan nimi.
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan pojan nimeltä.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan tytön nimeltä.
- Tiedän tämän nimisen henkilön.
- Muu: _____.

TIUHTI

- Tytön nimi
- Jossain määrin tyttömäinen nimi
- Neutraali
- Jossain määrin poikamainen nimi
- Pojan nimi

Miksi?

Valitse enintään kaksi.

- Mikään nimessä ei tunnu viittaavan tyttöön eikä poikaan.
- Nimen merkityksen vuoksi (nimi tarkoittaa jotain).
- Nimen rakenne sopii paremmin pojan nimeen (esim. pituus tai äänneet).
- Nimen rakenne sopii paremmin tytön nimeen (esim. pituus tai äänneet).
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on pojan nimi.

- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan pojan nimeltä.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan tytön nimeltä.
- Tiedän tämän nimisen henkilön.
- Muu: _____.

TULI

- Tytön nimi
- Jossain määrin tyttömäinen nimi
- Neutraali
- Jossain määrin poikamainen nimi
- Pojan nimi

Miksi?

Valitse enintään kaksi.

- Mikään nimessä ei tunnu viittaavan tyttöön eikä poikaan.
- Nimen merkityksen vuoksi (nimi tarkoittaa jotain).
- Nimen rakenne sopii paremmin pojan nimeen (esim. pituus tai äänne).
- Nimen rakenne sopii paremmin tytön nimeen (esim. pituus tai äänne).
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on pojan nimi.
- Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan pojan nimeltä.
- Nimi näyttää ja kuulostaa ihan tytön nimeltä.
- Tiedän tämän nimisen henkilön.
- Muu: _____.

Mitä muuta vielä haluat sanoa (tietystä nimestä tai kyselystä ylipäätään)?

Kiitos vastauksistasi!

LIITE 2. 20–24-vuotiaiden vastaukset 1**20–24-vuotiaiden vastaukset nimien sukupuolesta**

	tytön nimi	jossain määrin tyttömainen	neutraali	jossain määrin poikamainen	pojan nimi	tyhjä
Eino	0	0	1	17	181	1
Aino	190	7	3	0	0	0
Tuisku	13	38	91	50	7	1
Naava	29	94	64	11	1	1
Ruu	20	50	80	40	9	1
Aalo	4	11	55	101	29	0
Kuura	47	89	59	3	1	1
Lumo	49	80	54	14	1	2
Eelia	36	44	58	44	15	3
Viima	41	75	68	12	4	0
Tiuhti	41	63	83	10	1	2
Tuli	11	43	120	23	2	1

LIITE 3. 20–24-vuotiaiden vastaukset 2**20–24-vuotiaiden perustelut 1/2**

	Mikään nimessä ei tunnu viittaavan tyttöön eikä poi- kaan.	Nimen merkityksen vuoksi.	Nimen rakenne sopii paremmin pojan nimeen.	Nimen rakenne sopii paremmin tytön nimeen.	Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on pojan nimi.
Eino	1	1	28	3	10
Aino	1	9	0	26	1
Tuisku	96	63	19	15	2
Naava	66	25	1	88	0
Ruu	86	12	17	32	1
Aalo	57	1	69	8	72
Kuura	65	59	3	67	0
Lumo	54	99	15	29	3
Eelia	48	3	18	63	57
Viima	58	53	1	54	1
Tiuhti	86	12	5	48	1
Tuli	115	62	7	20	0

LIITE 4. 20–24-vuotiaiden vastaukset 3**20–24-vuotiaiden perustelut 2/2**

	Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi.	Nimi näyttää ja kuulostaa ihan pojan nimeltä.	Nimi näyttää ja kuulostaa ihan tytön nimeltä.	Tiedän tämän nimisen henkilön.	Muu.	Tyhjä.
Eino	2	103	1	141	10	3
Aino	4	2	100	164	17	2
Tuisku	6	13	11	35	17	6
Naava	33	2	22	1	3	5
Ruu	25	13	19	18	27	5
Aalo	3	33	4	3	5	7
Kuura	27	5	36	10	7	5
Lumo	10	5	37	2	4	6
Eelia	18	13	19	5	10	6
Viima	59	5	25	11	6	3
Tiuhti	4	3	28	12	32	11
Tuli	26	5	8	1	3	8

LIITE 5. Yli 50-vuotiaiden vastaukset 1**Yli 50-vuotiaiden vastaukset nimien sukupuolesta**

	tytön nimi	jossain määrin tyttömäinen	neutraali	jossain määrin poikamainen	pojan nimi	tyhjä
Eino	0	0	0	1	66	0
Aino	64	2	0	1	0	0
Tuisku	11	14	24	10	7	1
Naava	8	24	22	9	3	1
Ruu	14	6	32	10	2	3
Aalo	4	6	20	24	12	1
Kuura	9	19	25	12	2	0
Lumo	27	21	16	1	0	2
Eelia	8	16	13	15	14	1
Viima	11	18	24	9	4	1
Tiuhti	12	16	34	1	0	4
Tuli	6	11	39	11	0	0

LIITE 6. Yli 50-vuotiaiden vastaukset 2

Yli 50-vuotiaiden perustelut 1/2

	Mikään nimessä ei tunnu viittaavan tyttöön eikä poikaan.	Nimen merkityksen vuoksi.	Nimen rakenne sopii paremmin pojan nimeen.	Nimen rakenne sopii paremmin tytön nimeen.	Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on pojan nimi.
Eino	3	0	3	0	0
Aino	3	0	0	3	0
Tuisku	27	10	2	12	0
Naava	26	10	6	18	1
Ruu	31	1	6	7	2
Aalo	26	1	16	5	9
Kuura	26	11	6	14	0
Lumo	16	25	2	7	0
Eelia	11	1	9	17	22
Viima	21	15	4	14	1
Tiuhti	29	3	1	13	0
Tuli	37	15	4	4	0

LIITE 7. Yli 50-vuotiaiden vastaukset 3

Yli 50-vuotiaiden perustelut 2/2

	Nimi kuulostaa toiselta nimeltä, joka on tytön nimi.	Nimi näyttää ja kuulostaa ihan pojan nimeltä.	Nimi näyttää ja kuulostaa ihan tytön nimeltä.	Tiedän tämän nimisen henkilön.	Muu.	Tyhjä
Eino	0	27	0	53	9	0
Aino	0	0	30	51	10	1
Tuisku	5	6	8	16	2	2
Naava	10	3	8	1	6	1
Ruu	4	4	7	2	9	4
Aalo	19	19	3	0	7	1
Kuura	3	4	8	3	5	2
Lumo	8	0	14	2	5	3
Eelia	5	10	6	0	8	11
Viima	14	6	7	2	9	1
Tiuhti	0	1	13	4	11	5
Tuli	10	3	4	0	6	3